

مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی

- انسان طبیعتاً موجودی اجتماعی است و نسبت به سرنوشت و وقایع مرتبط با جامعه نیز حساس است و نمی‌تواند بی‌تفاوت باشد، هر چند که در تشخیص دچار اشتباه گردد و در سرنوشت ناگوار یک جامعه نقش ایفاء نماید.
- از منظر اسلام نیز انسان علاوه بر وظایف فردی، وظایف اجتماعی دارد و در قبال جامعه مسئول است و باید در آخرت نیز پاسخگویی کنش‌های اجتماعی خود باشد؛ پیامبر(ص) فرمودند: «أَلَا كُتِّبَ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ» (حارالانوار، ج ۷۲، ص ۳۸؛ ارشاد القلوب، ج ۱، ص ۱۸۴؛ جامع الاخبار، ص ۱۱۹؛ مجموعه ورام، ج ۱، ص ۶؛ منیة المرید، ص ۳۸۱). بدانید هر کدام از شما مسئول هستید و درباره افرادی که به سخن شما گوش می‌دهند بازخواست خواهید شد»
- بنابر این مشارکت در تعیین سرنوشت نه فقط یک حق بلکه تکلیفی شرعی و عقلی است، خداند در قرآن می‌فرماید: «... خداوند بر آن نیست که نعمتی را که به قومی عطا کرد تغییر دهد تا وقتی که آن قوم حال خود را تغییر دهند» یعنی اراده تغییر باید از ناحیه مردم باشد، پس روش ایجاد اصلاح و تغییر در وضعیت، در نظام مبتنی بر مردم سالاری، شرکت فعال در انتخابات است.
- از سوی دیگر مردم در سیاست‌های خرد و کلان کشور نظراتی دارند؛ در واقع شرکت در انتخابات مشاوره دادن مردم به نظام در خصوص نحوه اداره کشور است؛ خداوند در بیان مومنینی که استحقاق بهشت دارند خصوصیات را بیان می‌فرماید که یکی از آنها مشورت در امور است: «وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ» (شوری: ۳۸). و کسانی که دعوت پروردگارشان را اجابت کرده و نماز را برپا می‌دارند و کارهایشان به صورت مشورت در میان آنهاست و از آنچه به آنها روزی داده‌ایم انفاق می‌کنند.
- لازم است به این نکته توجه شود که شرکت در انتخابات یک تکلیف جمعی است و رفتارهای ناهنجار فردی حقوق اجتماعی را ضایع می‌سازد؛ به این جهت افرادی که در حوزه‌های اجتماعی مواضع شخصی اتخاذ می‌کنند و به فکر منافع جامعه نیستند فقط حق شخصی خود را ضایع نمی‌کنند بلکه حق جامعه را تضییع نموده‌اند.

تکالیف اجتماعی در قرآن

از منظر اسلام همه افراد در برابر جامعه مسئول هستند و باید به وظایف اجتماعی خود عمل کنند؛ در جای جای قرآن کریم به مسئولیت‌های اجتماعی توجه شده است که در اینجا به چند اصل مهم از آن می‌پردازیم.

۱. **اخلاق تبلیغ انتخاباتی:** در آیه مبارکه می‌فرماید: «وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ» توصیه افراد به حق و حقیقت و صبر بر مسیر حق از وظایف هر فردی می‌باشد و مومنین نمی‌توانند نسبت به جریان یافتن حق در جامعه بی تفاوت باشند. مردم باید در تبلیغ کاندیدای مورد نظرشان اخلاق اسلامی را رعایت کنند و همدیگر را به رعایت آن توصیه می‌کنند. بنابر این رعایت اخلاق انتخاباتی بسیار مهم است. **توصیه به صبر** نیز جایگاه خاصی دارد و لازم است مردم یکدیگر را به صبر در برابر سختی‌ها و مشکلات توصیه نمایند.
۲. **اخلاق مناظره و نقد رقیب:** دومین مسئولیت اجتماعی افراد که در قرآن ذکر شده است دعوت دیگران به راه راست با استفاده از حکمت و اندرز است خداوند در این مورد می‌فرماید: «أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ» رقبای انتخاباتی حق ندارند از هر روشی برای پیشبرد اهدافشان استفاده کنند؛ بلکه باید با بیان برنامه‌هایشان اگر نقدی به برنامه‌های سایر کاندیداها دارند آن را مودبانه بیان نمایند.
۳. اخلاق انتخاب: سومین مسئولیت اجتماعی در قرآن مشاوره دادن و مشورت گرفتن است که البته باید تخصصی باشد، در قرآن به پیامبر (ص) امر می‌فرماید: «وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ؛ با ایشان در کار جنگ مشورت نما». بنابر این، مشورت کردن و مشورت دادن در حیطه تخصصی از وظایف افراد در جامعه است؛ بنابراین، بر مردم لازم است برای آشنا شدن با کاندیداها و برنامه‌هایشان از مشورت افراد خبره، مطلع و با ایمان استفاده نمایند.

جمع بندی

قرآن بر وجود مسئولیت‌ها و تکالیف اجتماعی صحه گذاشته است. بنابراین، مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی و انتخابات که در راس آن است، واجب شرعی، عقلی و جمعی می‌باشد و بی‌تفاوتی نسبت به سرنوشت جامعه و کشور، عملی ناهنجار و گناه محسوب می‌شود. اکنون برای داشتن ایرانی آباد، مستقل و قدرتمند و استمرار عزت و امنیت آن، لازم است با رعایت اخلاق در انتخابات شرکت کرده و با انتخاب کاندیدای اصلح بر اساس ملاک‌ها و معیارهای مطابق با ارزش‌های اسلامی در حفظ و ارتقاء نظام مقدس جمهوری اسلامی تلاش کنیم و باید توجه داشت که بلوغ مردم سالاری دینی در بصیرت تبلور می‌یابد و بصیرت مانع از انتخاب با معیار غلط یا بر اساس شعارهای واهی خواهد شد.

دکتر حسن صیامیان، دانشیار دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ۴ اسفند ماه ۱۴۰۲.